

Fylkesmannen
i Oslo og Akershus

**BARNEHAGE- OG
UTDANNINGSAVDELINGEN**

VEILEDNING

BEGRUNNELSE FOR KARAKTER VED KLAGE PÅ STANDPUNKTKARAKTER I FAG GRUNNSKOLEN

Oslo, mai 2016

Denne veiledningen er ment som en innføring i de kravene som stilles til skolens saksbehandling ved klage på standpunktkarakter. Målgruppen for veiledningen er faglærere som skal skrive begrunnelse for standpunktkarakter og retorer som skal sikre at skolens saksbehandling er i tråd med regelverket. Veiledningen kan også være nyttig for elev og/eller foresatte som ønsker å sette seg inn i hvordan klager på standpunkt blir behandlet.

Fullstendige tekster i lov og forskrift finnes på lovdata og i oppdaterte håndbøker. Vi minner om at skolen har plikt til å opplyse om retten til å klage på karakter.

SAKSBEHANDLINGREGLER VED KLAGE PÅ STANDPUNKTKARAKTER

Forskrift til opplæringsloven kapittel 5

En standpunktkarakter er et enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2. Dette innebærer blant annet at det foreligger klagerett.

I forskrift til opplæringsloven kapittel 5 er det gitt regler om saksbehandling ved klage på karakter. Det er gitt generelle regler om klage på standpunktkarakter i §§ 5-1 til 5-8. Her finner man bl.a. informasjon om hvem som har klagerett, om saksgang ved klage, om rett til begrunnelse og om klagefrist. Reglene om klage på standpunktkarakterer finnes i § 5-12.

Noen sentrale saksbehandlingsregler:

- Klager skal ha kopi av den dokumentasjon som oversendes klageinstansen.
- Klageinstansen tar ikke stilling til om karakteren er i samsvar med elevens faglige nivå. Klageinstansen skal bare ta stilling til om gjeldende regler for sluttvurdering er fulgt.
- For at klagen skal tas til følge, er det nok at det kan reises tvil om at gjeldende regler for sluttvurdering er overholdt.
- Når klagen ikke tas til følge - Ikke medhold
  - Dersom klageinstansen kommer til at gjeldende regler er overholdt og klagen ikke blir tatt til følge, blir karakteren stående.
  - Klageinstansens avgjørelse er endelig og kan ikke påklages.
- Når klagen tas til følge - Oppheving
  - Klageinstansen opphever skolens vedtak om karakter. Klageinstansen setter ikke ny karakter.
  - Saken sendes tilbake til skolen til ny vurdering. Rektor og faglærer foretar ny vurdering. Rektor setter endelig karakter. Karakteren kan bli stående eller bli endret.
  - Den nye avgjørelsen skal begrunnes. Når det skal gis ny begrunnelse, må det legges særlig vekt på de forhold klageinstansen har oppgitt som grunn til at klagen ble tatt til følge. Kopi av skolens nye begrunnelse sendes klageinstansen.
  - Den nye avgjørelsen er endelig og kan ikke påklages.

REGLER FOR FASTSETTING AV STANDPUNKTKARAKTER

Forskrift til opplæringsloven kapittel 3

Gjeldende bestemmelser for vurdering og karaktersetting finner man i kapittel 3 i forskrift til opplæringsloven. Dette kapittelet omhandler individuell vurdering i grunnskolen og i videregående opplæring.

I denne veiledningen er det vist til de bestemmelsene som er sentrale i forhold til krav til begrunnelsen for standpunktkarakterer.

Grunnlaget for vurdering i fag, se § 3-3

Grunnlaget for vurdering i fag er kompetansemålene i læreplanen for fag slik de er fastsatt i læreplanverket. I vurderingen skal det ikke tas hensyn til:

- forutsetningene til den enkelte
- forhold knyttet til orden og oppførsel

Ved vurdering av faget kroppsøving i grunnskolen skal det legges vekt på både oppnådd kompetanse og innsatsen til eleven.

Sluttvurdering i fag, se § 3-17

Sluttvurderinger skal gi informasjon om kompetansen til eleven ved avslutningen av opplæringen i fag i læreplanverket. I grunnskolen er sluttvurderinger standpunktkarakterer og eksamenskarakterer.

Standpunktkarakterer i fag, se § 3-18

- standpunktkarakteren må baseres på et bredt vurderingsgrunnlag som samlet viser den kompetansen eleven har i faget
- eleven skal gjøres kjent med hva det er lagt vekt på i fastsetting av hennes eller hans standpunktkarakter

SKOLENS SAKSBEHANDLING

Ved oversendelse til klageinstansen skal faglærers redegjørelse for karakteren og uttalelse fra rektor om skolens saksbehandling følge klagen.

Ved fastsetting av standpunktkarakter utøver læreren et faglig skjønn.

Dette faglige skjønnnet må utøves og begrunnes i samsvar med og innenfor de rammene som følger av forskrift til opplæringsloven og Læreplanverket for Kunnskapsløftet (LK06).

Ved klage på standpunktkarakter skal faglærer gi en begrunnelse for karakteren som viser at gjeldende bestemmelser for karaktersetting er fulgt. Begrunnelsen må være utformet slik at klageinstansen får tilstrekkelig informasjon til å ta stilling til om reglene for fastsetting av karakter er fulgt.

Faglærers begrunnelse for standpunktkarakter

Alle standpunktkarakterer skal begrunnes. Dette betyr at eleven skal bli gjort kjent med hva det er lagt vekt på i fastsettelsen av standpunktkarakteren. Denne begrunnelsen skal enten gis før standpunktkarakteren settes eller samtidig med at standpunktkarakteren fastsettes. Denne begrunnelsen kan gis muntlig eller skriftlig.

Dersom det klages på en standpunktkarakter må faglærer begrunne karakteren skriftlig og redegjøre for elevens måloppnåelse. En slik begrunnelse må utformes slik at både klager og klageinstans kan se om gjelden regler for sluttvurdering er fulgt. Det skal også gå frem av faglærers redegjørelse at eleven er gjort kjent med hva det er lagt vekt på i fastsettelsen av standpunktkarakteren.

Forholdet mellom underveis- og sluttvurdering

Faglærers redegjørelse for standpunktkarakteren skal gi informasjon om kompetansen til eleven ved avslutning av opplæringen. Klageretten gjelder sluttvurdering, det er ikke klagerett på underveisvurderingen.

Underveis- og sluttvurdering har ulike formål; underveisvurdering er vurdering for læring, mens sluttvurdering er vurdering av læring. Underveisvurderingen skal brukes som redskap i læreprosessen og som grunnlag for tilpasset opplæring. Den skal bidra til at eleven øker kompetansen sin i fag. Eleven skal ha mulighet til å forbedre kompetansen sin gjennom opplæringstiden i faget.

Gjennom opplæringen får eleven vist kompetansen sin på ulike måter og i ulike sammenhenger. På denne måten får læreren kunnskap om elevens faglige progresjon og det kompetansenivået som eleven har oppnådd ved avslutningen av opplæringen.

Sluttvurdering skal beskrive elevens kompetanse ved avsluttet opplæring. Faglærers begrunnelse for standpunktkarakteren skal vise at det er foretatt en samlet vurdering av elevens kompetanse ut fra den kompetansen eleven har vist på ulike måter og i ulike sammenhenger. Standpunktkarakteren skal ikke være et matematisk gjennomsnitt av karakterer gitt i opplæringsperioden. Faglærer skal bruke sitt faglige skjønn for å gjøre en samlet vurdering av elevens kompetanse ut fra kompetansemålene i faget.

Vurderingsgrunnlagets bredde

Det må gå fram at elevene er vurdert i forhold til kompetansemålene i Læreplanverket for Kunnskapsløftet. Standpunktkarakteren må baseres på et bredt vurderingsgrunnlag som samlet viser kompetansen eleven har i faget. Det er ikke anledning til å vurdere sluttkompetansen på bakgrunn av et utvalg kompetansemål.

Begrunnelsen må vise at elevens kompetanse er vurdert på et så bredt grunnlag som mulig. Det er et krav at eleven er vurdert i kompetansemål fra alle hovedområder.

Periodisering av undervisning

- Dersom opplæringen er organisert slik at undervisningen i ett av læreplanens hovedområder er lagt til et avgrenset tidsrom, en termin eller et tidligere skoleår, er det like fullt et krav at alle hovedområder i den aktuelle læreplanen er berørt.

Faglærers redegjørelse må vise at standpunktkarakteren uttrykker elevens mestring i forhold til et vurderingsgrunnlag som har tilstrekkelig bredde.

Engelsk og norsk

- I fagene engelsk og norsk gis det henholdsvis to og tre karakterer innenfor ett fag. Dersom begrunnelsen for den karakteren som er påklaget ikke dekker alle hovedområdene i faget, må det opplyses om det vurderingsgrunnlaget som er lagt til grunn for de øvrige karakterer i faget. Dette er nødvendig for at klageinstansen skal kunne ta stilling til om vurderingsgrunnlaget har tilstrekkelig bredde.

Beskrivelse av elevens kompetanse

Begrunnelsen skal bygge på fakta. Elevens kompetanse må derfor være individuelt og konkret beskrevet. Beskrivelsene av elevens kompetanse må være relatert til kompetansemålene for faget.

Når det skal gis beskrivelser av elevens kompetanse må konkretiseringsnivået være slik at det gjenspeiler karakterskalaen. Beskrivelser av kompetanse på en tredelt skala som f.eks. "lav", "middels" eller "høy" må suppleres med individuelle og konkrete kompetansebeskrivelser.

Faglærer kan velge å benytte kjennetegn på måloppnåelse/vurderingskriterier i sin beskrivelse av elevens kompetanse. Slike kjennetegn/kriterier kan være lokalt eller nasjonalt utarbeidet. Utdanningsdirektoratet har utarbeidet nasjonale kjennetegn på måloppnåelse. Disse er utformet på tvers av hovedområdene i fagene for å uttrykke kompetanse i faget som helhet. De skal derfor sees i sammenheng med læreplanen i faget. Ved klage på karakter må begrunnelser som gis for standpunkt karakter være utformet slik at kjennetegn/kriterier er knyttet sammen med og forankret i hovedområdene og kompetansemålene i læreplanen for faget.

Som beskrivelse av elevens kompetanse vil en enkel avkryssing av kjennetegn på måloppnåelse/vurderingskriterier måtte suppleres med konkrete og individuelle kompetansebeskrivelser.

Det skal ikke være tatt utenforliggende hensyn. Eksempler på utenforliggende hensyn kan være forutsetningene til den enkelte, fravær, manglende innleveringer eller deltakelse. Ved vurdering av faget kroppsøving i grunnskolen skal det legges vekt på både oppnådd kompetanse og innsatsen til eleven.

Rektors uttalelse

Ved oversendelse av klage på standpunkt karakter må rektor redegjøre for skolens saksbehandling. Rektor må sørge for å:

- kvalitetssikre faglærers uttalelse og synliggjøre at denne er i samsvar med reglene om fastsetting av standpunkt karakterer i forskriften §§ 3-17 og 3-18.
- redegjøre for om skolen har oppfylt elevens rett til individuell vurdering
- beskrive skolens prosedyrer for fastsetting av standpunkt karakterer og redegjøre for om saksgangen har vært i samsvar med forskriften

Tordenskioldsgate 12
Postboks 8111 Dep, 0032 Oslo
Telefon 22 00 35 00
fmoapostmottak@fylkesmannen.no
www.fmoa.no
Organisasjonsnummer: NO 974 761 319

